

• UKLJUČIVANJE DJECE IZBJEGLICA
U HRVATSKI ODGOJNO-OBRAZOVNI
SUSTAV •

POLICY BRIEF

POLICY BRIEF

• UKLJUČIVANJE DJECE IZBJEGLICA U HRVATSKI ODGOJNO-OBRAZOVNI SUSTAV •

Urednica / EMINA BUŽINKIĆ

Centar za mirovne studije, GOOD Inicijativa, Inicijativa Dobrodošli

Stručna redakcija / MARIJANA HAMERŠAK

Institut za etnologiju i folkloristiku

Lipanj 2017.

Ovaj *policy* sažetak nastao je u okviru projekta 'Time for GOOD Education' i njegova dijela Obrazovna zviždaljka (oz.goo.hr) koji provodi GOOD Inicijativa sa suradnicima a koji podržava Institut Otvoreno društvo (program OSIFE).

• UVOD •

Ovaj *policy brief* tematizira uključivanje djece izbjeglica u hrvatski odgojno-obrazovni sustav, odnosno uključivanje djece tražitelja azila (tj. međunarodne zaštite) u osnovne i srednje škole u Kutini i Zagrebu, mjestima u kojima se nalaze prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite u kojima ta ista djeca borave sa svojim obiteljima ili zakonskim skrbnicima. *Policy brief* je sažetak rezultata akcijskoga istraživanja provedenoga između siječnja i lipnja 2017. godine.

U tom periodu, održana su dva *policy* foruma s predstavnicima nadležnih institucija (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba, Odjel za društvene djelatnosti Grada Kutine), školama (osnovne škole iz Kutine i Zagreba koje imaju direktno iskustvo uključivanja djece tražitelja međunarodne zaštite u nastavu) te međunarodnim organizacijama i organizacijama civilnoga društva koje pružaju podršku tražiteljima međunarodne zaštite i izbjeglicama u njihovoj svakodnevnoj integraciji (UNICEF, Pučko otvoreno učilište "Korak po korak", Are You Syrious?, Forum za slobodu odgoja). Osim foruma, održani su i pojedinačni sastanci s predstavnicima lokalnih vlasti. Održani su i razgovori (uživo i elektroničkim putem) s pojedinim nastavnicima i ravnateljima škola koje su pohađala spomenuta djeca. Pojedinim školama pružena je i podrška poput edukacije nastavnika za rad s djecom drugačijega porijekla, s izbjegličkim iskustvom i inojezičnim kompetencijama kao i sudjelovanja na sastancima s vijećima roditelja. Primjenom ovih metoda prikupljene su različite informacije i stečene su raznovrsne spoznaje koje su omogućile sveobuhvatnije razumijevanje kompleksnosti ove teme.

Ključno je pitanje ovoga istraživanja: Na koji način se djecu tražitelje međunarodne zaštite uključuje u hrvatski odgojno-obrazovni proces? Pritome, specifična pitanja koja smo istraživali bila su:

- Koji je odnos broja djece tražitelja međunarodne zaštite u prihvatilištu i onih uključenih u odgojno-obrazovni proces?
- Koliko je vremena potrebno za uključivanje u odgojno-obrazovni proces u odnosu na vrijeme kada je podnesen zahtjev za međunarodnom zaštitom?
- U koliko su područnih škola uključena djeca i kakvu podršku za integraciju u odgojno-obrazovni proces društva primitka dobivaju?
- Koji opseg prava uživaju djeca tražitelji međunarodne zaštite u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu a koja su im dostupna?

U nastavku je *policy brief* koji donosi odgovore i tumačenja na svako od ovih pitanja, s napomenom da je posljednje pitanje ono koje je donijelo iznimno relevantne rezultate za ovo akcijsko istraživanje i preporuke koje slijede iz njega. Na kraju, *policy brief* donosi sažetak ključnih preporuka za unapređenje javnih politika i praksi institucija kojima je u nadležnosti prihvat tražitelja međunarodne zaštite kao i njihovo uključivanje u društveni život zajednice a kojima je nesporno u nadležnosti i besprijekorna primjena međunarodnih konvencija, ustavom i zakonom zagarantiranih prava, pa i onih koja se tiču njihova obrazovanja.

Ovaj *policy brief* prati i istraživački rad 'Iskustva obrazovanja djece tražitelja azila u osnovnim školama u Kutini' Ane Čučić, polaznice ovogodišnjeg programa Studija o mladima za mlade koji provodi Mreža mladih Hrvatske u suradnji s ustanovom za obrazovanje odraslih 'Mirta'.

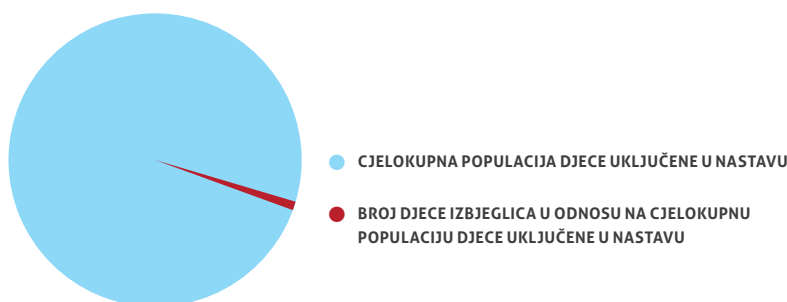
Istraživanja ovog područja podrazumijevaju poteškoće i ograničenja na koje želimo skrenuti pozornost. Prije svega, ovaj *policy brief* iz više razloga ne donosi iscrpne brojčane preglede uključenih u odgojno-obrazovni sustav. Osim toga što je njegova primarna usmjerenost kvalitativna, iscrpniji pregledi izostaju i zbog stalne fluktuacije djece zbog čega nije moguće pratiti isti broj djece kroz duži period. U tom smislu, brojčani prikazi koje donosimo nisu vrijedili za čitavo razdoblje trajanja istraživanja. Nastavno na to, veliki broj negativnih odluka Ministarstva unutarnjih poslova i Upravnoga suda vezanih uz zahtjeve za međunarodnu zaštitu, utjecalo je na drastično smanjenje broja uključene djece u osnovne škole u Zagrebu i Kutini. Djeca su s obiteljima ili zakonskim skrbnicima po dobivenoj odluci ili u atmosferi straha od negativne odluke napuštala Republiku Hrvatsku pa tako i škole koje su pohađali. Dodatno, ovim istraživanjem obuhvaćeno je primarno uključivanje djece tražitelja međunarodne zaštite u osnovne škole dok je uključivanje u srednje škole komparativno istraženo. Hrvatski odgojno-obrazovni sustav obuhvaća kompleksnu mrežu obrazovnih, odgojnih i srodnih ustanova i programa (npr. ustanove za predškolski odgoj, osnovne škole, srednje, strukovne, umjetničke i druge škole, visokoobrazovne institucije), no slijedom toga da je osnovno školstvo obavezno u Republici Hrvatskoj naglasak je stavljen upravo na uključivanje djece u odgojno-obrazovni sustav i to primarno u osnovne škole. Na kraju, ovim istraživanjem nisu obuhvaćena djeca bez pratnje, ona djeca koja su u statusu

tražitelja međunarodne zaštite a borave u domovima za odgoj djece i mladeži u više hrvatskih gradova (Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Splitu, Zadru, Rijeci, Karlovcu, Ivancu i drugima). Ovo je područje koje se posebno treba istražiti s obzirom da je Republika Hrvatska zabilježila ozbiljan propust u uključivanju ove djece u odgojno-obrazovni proces unatoč ustavnom i zakonodavnom okviru i iskustvima u praksi¹.

• UKLJUČIVANJE DJECE TRAŽITELJA MEĐUNARODNE ZAŠTITE U ODGOJNO-OBRAZOVNI PROCES •

I.

U veljači ove godine, prema službenim je podacima, osnovne škole pohađalo 60 djece tražitelja međunarodne zaštite. Od toga, 21 dijete pohađalo je škole u Kutini, a 39 djece u Zagrebu. U lipnju ove godine pak, u nastavu je bilo uključeno 56 djece, od čega 45 u zagrebačkim, a 11 u kutinskim školama. Ukupan je broj djece izbjeglica, onih koji su tražitelji i onih koji su ostvarili međunarodnu zaštitu tijekom 2017. bio oko 200, prema podacima Ministarstva znanosti i obrazovanje². Da se radi o relativnom malom broju djecu, govori podatak kako je ukupan broj djece upisanih u osnovne škole u Hrvatskoj u školskoj godini 2016/17. bio nešto veći od 300.000. Broj uključenih mladih tražitelja međunarodne zaštite u srednje škole u ožujku 2017. bio je 15, i to 3 u kutinskim školama, dok je u Zagrebu bilo 12 osoba srednjoškolske dobi od kojih je 8 imalo uvjete za uključivanje, od ukupnog broja od 180.000 svih učenika srednjih škola.

II.

Djeca tražitelji međunarodne zaštite uključena su u 6 osnovnih škola u Zagrebu i 4 osnovne škole u Kutini. Radi se o sljedećim osnovnim školama:

- Osnovna škola Fran Galović, Zagreb
- Osnovna škola Dugave, Zagreb
- Osnovna škola Gustav Krklec, Zagreb
- Osnovna škola Medvedgrad, Zagreb
- Osnovna škola Ivana Gundulića, Zagreb
- Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Zagreb
- Osnovna škola Stjepana Kefelje, Kutina
- Osnovna škola Zvonimira Franka, Kutina
- Osnovna škola Vladimira Vidrića, Kutina
- Osnovna škola Mate Lovraka, Kutina.

Spomenuta djeca srednjoškolske dobi iz Prihvatišta u Zagrebu bila su u fazi testiranja za srednjoškolske strukovne programe i gimnazijske programe u razdoblju u kojem se provodilo istraživanje, dok su 3 mladića iz Kutine uključena u prirodoslovno matematički gimnazijski program srednje škole 22. lipnja.

¹ Župarić Iljić, Drago i Mlinarić, Dubravka; [Strani maloljetnici bez pratnje u Republici Hrvatskoj - problematika učenja jezika i obrazovanja](#), 2016.

² Podaci su predstavljani na Ekspertnom forumu „Uključivanje djece izbjeglica u hrvatski obrazovni sustav“ 17. ožujka 2017. godine u Zagrebu.

• POTEŠKOĆE U UKLJUČIVANJU DJECE TRAZITELJA MEĐUNARODNE ZAŠTITE U HRVATSKOM ODGOJNO-OBRAZOVNOM SUSTAVU •

U ovom *policy* sažetku skrećemo pozornost na ključne poteškoće i probleme s kojima su suočena djeca tražitelji međunarodne zaštite i njihovi roditelji kao i same škole, odnosno njihovi djelatnici:

• UKLJUČIVANJE U OBRAZOVANJE S ODGODOM

Analizom dostupnih podataka Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrazovanja i znanosti te prikupljanjem informacija od tražitelja međunarodne zaštite u Prihvatilištima u Zagrebu i Kutini, djecu se u odgojno-obrazovni proces uključuje s odgodom od nekoliko mjeseci, tri i više mjeseci od podnošenja zahtjeva za međunarodnu zaštitu, unatoč članku 58. *Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti*³ koji nalaže da: „Pravo na osnovno i srednje obrazovanje djeteta tražitelj ostvaruje pod istim uvjetima kao hrvatski državljanin. Ostvarivanje prava ... omogućit će se djetetu tražitelju u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva do izvršenja odluke o povratku.“

• NEUSUSTAVLJENO TESTIRANJE O PSIHO-FIZIČKOJ SPREMNOSTI I ZNANJU

Pravilnik o postupku utvrđivanja psihofizičkoga stanja djeteta, učenika te sastavu stručnih povjerenstava uređuje utvrđivanja znanja hrvatskoga jezika i znanja iz drugih nastavnih predmeta. Osim ovoga, primjenjuje se i *Pravilnik o načinu provođenja programa i provjeri znanja tražitelja azila, azilanata, stranaca pod privremenom zaštitom i stranaca pod supsidijarnom zaštitom, radi pristupa obrazovnom sustavu Republike Hrvatske*. Međutim, provoditelji testiranja za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav upozoravaju kako se radi o improvizacijskom testiranju koje se razlikuje od škole do škole⁴.

Testiranje koje se radi je verbalno i ono je problematično, ograničeni smo vremenom i instrumentarijem. Prijedlog je da se uvede neverbalno psihološko testiranje.

IVA MILARDOVIĆ ŠTIMAC, Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba⁵

Pritome je važno naglasiti kako se djeca testiraju kod upisa, iako bi kvalitetnija praksa bila smještanje u razrede s vršnjacima kod samoga upisa, a tek onda donošenje procjene odgovarajućeg razreda. Tim više što bi nakon odrađene pripreme nastave jezika i dopunske nastave, a na temelju višemjesečnog praćenja rada i rezultata (a ne testova), ta procjena bila mnogo kvalitetnija i korisnija. Kao rezultat klasičnog testiranja, djeca tražitelji međunarodne zaštite često pohađaju razrede u kojima su djeca druge, mlađe životne dobi.

Testiranje se provodi bez standardizacije. Radi se o pukoj improvizaciji. A djeci je iznimno važno da su dobno u istoj skupini sa svojim vršnjacima. Niži razredi su potpuno demotivirajući i emotivno ih koče.

MARIJANA MEDUGORAC, Are You Syrious?⁶

• NEOMOGUĆAVANJE REGULARNOG UPISA U ŠKOLE

Upis djece tražitelja međunarodne zaštite u osnovne škole u Hrvatskoj nije evidentiran na svim razinama kao i za drugu djecu. Djeca čiji roditelji ne posjeduju identifikacijske dokumente nisu u mogućnosti dobiti OIB. Unatoč tomu što djeca posjeduju identifikacijski broj tražitelja međunarodne zaštite, to nije dovoljno da bi bila upisana u e-Maticu koja prepoznaje jedino OIB kao odgovarajući

³ NN 70/15; na snazi od 02. 07. 2015.

⁴ Ekspertni forum „Uključivanje djece izbjeglica u hrvatski obrazovni sustav“, 17. ožujka 2017.

⁵ Ekspertni forum „Iskustva obrazovanja djece izbjeglica“, 20. lipnja 2017.

⁶ Ibid

identifikacijski broj. Potrebna je tehnička nadogradnja tog elektroničkog sustava i rješavanje tog problema u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja. Unatoč brojnim upozorenjima, problem još uvijek nije otklonjen.

Svi učenici koji nemaju OIB bit će upisani u matične knjige, a po nadogradnji e-Matice i u e-Maticu. Škole će onim učenicima koji do kraja školske godine ne dobiju OIB svjedodžbe izdati s evidencijskim brojem za strance.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 13. veljače 2017.

Dijete se vodi u evidenciji učenika škole. Ono se ne ocjenjuje zbog nemogućnosti regularnog upisa, ali i zbog toga što se pripremna nastava ne ocjenjuje. Iako za dijete koje se tek uključuje u novu školu u drugačijoj jezičnoj sredini ocjenjivanje predstavlja moguću prepreku u napredovanju, i dalje ne postoji razlog da ono ne bude regularno upisano.

• KASNI PROVEDBA PRIPREMNE I DOPUNSKE NASTAVE

Djeca u zagrebačkim školama bila su uključena u pripremnu nastavu jezika uglavnom tek u drugom polugodištu školske godine 2016./2017., dok su djeca u kutinskim školama skoro pa do samoga kraja školske godine bila tzv. gosti na nastavi⁷ i nisu pohađala pripremnu nastavu. Krajem drugog polugodišta započela je pripremna nastava u kutinskim školama, te je najavljeno kako će na jesen krenuti provedba pripreme nastave jezika u dvije kutinske škole koje će pohađati svi učenici tražitelji međunarodne zaštite. *Zakon o međunarodnoj i privremenoj zaštiti* člankom 54. propisuje da tražitelji azila⁸ imaju pravo na obrazovanje, a članak 58. definira sljedeće: „Ako dijete tražitelj ne zna ili nedovoljno poznaje hrvatski jezik, omogućit će mu se pohađanje pripreme nastave ili dopunske nastave hrvatskog jezika, kao i dopunske nastave u pojedinim nastavnim predmetima, ako za to postoji potreba“. Jednako tako, *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (članci 43., 44. i 45.) definira obavezu i organizaciju pripreme i dopunske nastave za učenike koji započinju ili nastavljaju obrazovanje u Hrvatskoj,

Moja djeca su naučila hrvatski jezik kroz pripremnu nastavu i imamo dobra iskustva. Razrednica se jako potrudila oko mojih sinova, a moja kćer koja je starija morala je ponavljati razred jer se uključila u školu tek u drugom polugodištu. Jedina veća poteškoća je bila ta da su moji sinovi trebali odlaziti na pripremnu nastavu u drugu školu koja im je bila malo daleko pa su gubili satove geografije i francuskoga⁹.

Majka troje djece uključene u nastavu

Pripremna nastava odnosi se na nastavu hrvatskoga jezika za inojezične učenike koje se izdvaja s nastave i podučava jeziku prema propisanom programu. Dopunska nastava odnosi se na dodatnu nastavu hrvatskoga jezika i drugih nastavnih predmeta. Obje vrste nastave provode se po 70 sati i dodatno u više ciklusa ako je to nedovoljno. U većini slučajeva 70 sati pripreme nastave hrvatskoga jezika nije dovoljno s obzirom da se ne radi samo o učenicima inojezičarima, nego i onima koji se služe drugim pismom, a povremeno se i podučava djecu koja prije nisu bila uključena u odgojno-obrazovni proces.

Kao teškoću možemo navesti nedostatak udžbenika i nastavnog materijala za poučavanje hrvatskog jezika kao stranoga jezika, te nepostojanje razrađenih programa i educiranih učitelja za poučavanje hrvatskoga jezika kao stranog jezika. Nadalje, djetetu koje nikada nije čulo ili se susrelo s hrvatskim jezikom ili latiničnim pismom 140 sati (u dva ciklusa) potpuno je nedostavno za uspješno uključivanje u odgojno-obrazovni proces. Učenje hrvatskog jezika treba biti kontinuirano tijekom godine dana da bi se dijete s početnim razumijevanjem moglo uključiti u nastavu.

VEDRANA BANDA, dipl. paed., ravnateljica Osnovne škole Mate Lovraka

- 7 Termin 'gosti na nastavi' nije dio niti jednog zakona ili pravilnika o obrazovanju djece tražitelja međunarodne zaštite. Radi se o terminu skovanom u praksi.
- 8 Azil (ili međunarodna zaštita) će se priznati tražitelju koji se nalazi izvan zemlje svog državljanstva ili uobičajenog boravišta, a osnovano strahuje od proganjanja zbog svoje rase, vjere, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj skupini ili političkog mišljenja zbog čega ne može ili ne želi prihvatiti zaštitu te zemlje. (Članak 20. Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti).
- 9 Grad Zagreb ima tzv. punktove odnosno škole koje provode pripremnu nastavu za inojezičare.

Učitelji i nastavnici naglašavaju kako je pripremna nastava socijalizacija bez ocjenjivanja te kako je ona vrlo korisna. Naglašavaju i da je potrebno barem 210 sati učenja, odnosno barem tri ciklusa da bi se uspješno svladao hrvatski jezik i djetetu omogućilo pohađanje drugih nastavnih predmeta. Nastavnici pripremnu nastavu ocjenjuju sporom s obzirom da se provodi samo jedan ili dva sata dnevno te predlažu povećan broj sati u kraćem vremenskom periodu te da se pripremna nastava odvija i tijekom ljetnih mjeseci.

Treba istražiti koja su iskustva učitelja koji provode pripremnu nastavu te na temelju toga unaprijediti sustav, odnosno strategiju poučavanja hrvatskoga jezika i u pripremnjoj i redovnoj nastavi.

ASJA KORBAR, Pučko otvoreno učilište Korak po korak

• IZOSTAJE OSIGURAVANJE UDŽBENIKA I LOKALNOG PRIJEVOZA ZA UČENIKE

Tijekom istraživanog perioda dio učenika nije imao udžbenike za redovitu nastavu, kao ni za pripremnu nastavu iz hrvatskog jezika. Učenicima tražiteljima međunarodne zaštite u zagrebačkim školama nisu bili osigurani besplatni udžbenici kao njihovim vršnjacima. Ministarstvo znanosti i obrazovanja odgovora na upit: „U vezi s osiguranjem udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava za učenike tražitelje azila trenutno nema osiguranih udžbenika za učenje hrvatskoga jezika u dopunskoj nastavi, ali postoji službeni nastavni program „Program hrvatskoga jezika za pripremnu nastavu za učenike osnovne i srednje škole koji ne znaju ili nedovoljno znaju hrvatski jezik“ (NN 151/2011)¹⁰.

Što se tiče lokalnog prijevoza, Grad Kutina osigurao je lokalni prijevoz u okviru rješenja za prijevoz romskih učenika iz udaljenih mjesta, no djeca često dugo čekaju na prijevoz nakon nastave. Mogućnost posebnog prijevoza za djecu tražitelje azila je gotovo nemoguća jer „takvo rješenje bi Grad koštalo najmanje 170.000 kuna što je puno za gradski proračun“, prema riječima Andrije Vdovića, tadašnjeg načelnika Odjela za društvene djelatnosti Grada Kutine.

U Kutini je napadao snijeg i sad djeca ne idu u školu jer bus ne može do Prihvatilišta po njih, a dosta njih nema adekvatnu robu da hoda po zimi i snijegu...

Volonterka Centra za mirovne studije, 19. siječnja 2017.

• NEDOSTATAK PODRŠKE I STRUČNOG USAVRŠAVANJA NASTAVNIKA I UČITELJA TE STRUČNIH SLUŽBI ŠKOLA

Brojnim je nastavnicima susret s inojezičnom djecom a osobito onom s izbjegličkim i vrlo često teškim i traumatičnim iskustvom, nepoznanica i izazov. U školama koje nisu imale pripremnu nastavu hrvatskoga jezika, nastavnicima drugih nastavnih predmeta bilo je otežano komunicirati s djecom i prenijeti im gradivo.

Nitko nam nije osigurao prevoditelja u Kutini u posredovanju sa školom. Teško nam je na nastavi ali i kada djeca idu na izlet.

Učiteljica iz kutinske osnovne škole¹¹

Na Forumu učitelja i učiteljica održanom na Svjetski dan izbjeglica, izrečene su sljedeće poteškoće i strahovi: jezična barijera i nepoznavanje latiničnog pisma, u nekim slučajevima i potpuna nepismenost i na materinjem jeziku, utvrđivanje dobi i prema tome smještanja u razred, nepoznavanje načina rada s djecom s traumama, premalo informacija o djeci i njihovu odrastanju, nedostatak literature za pripremnu nastavu, puno je gradiva za redovan nastavni proces i premalo vremena za posvetiti se djeci inojezičarima. Osim toga ističu i neredovit dolazak djece tražitelja međunarodne zaštite u školu kao i nedostatka roditeljske podrške i kontakta sa školama. Također, niti jedna od nadležnih agencija nije organizirala nikakvo stručno usavršavanje.

¹⁰ Dopis Ministarstva znanosti i obrazovanja, 13. veljače, 2017.

¹¹ Forum učitelja i učiteljica: Uključivanje djece izbjeglica u nastavu, 20. lipnja 2017.

• ZAKLJUČAK I PREPORUKE •

Ključni je zaključak ovog akcijskog istraživanja kako hrvatski odgojno-obrazovni sustav nije pripremljen za kvalitetan prihvata i uključivanje djece tražitelja međunarodne zaštite u nastavu. Ipak, mnoge škole sa svojim profesionalnim i stručnim osobljem imaju znanja i volje integrirati dijete u razred na za njega odgovarajući način, a u tome trebaju podršku sustava. S obzirom na to da se radi o iznimno malenom broju djece iz svega nekoliko jezično-kulturnih podneblja, vjerujemo da institucije Republike Hrvatske imaju mogućnosti i resursa kvalitetno i ubrzano unaprijediti sustav odgoja i obrazovanja te ga učiniti više inkluzivnim.

Iz ovog akcijskog istraživanja proizašlo je nekoliko ključnih preporuka za nadležne institucije, poimence Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Agenciju za odgoj i obrazovanje, te Agenciju za strukovno obrazovanje kao i za lokalne vlasti svih gradova u kojima borave i žive djeca tražitelji međunarodne zaštite.

- Djecu treba uključiti u odgojno-obrazovni proces odmah po podnošenju zahtjeva za međunarodnu zaštitu, a najkasnije 30 dana od podnošenja zahtjeva. Ova preporuka je ujedno i zakonska odredba. Izuzev odgovornih postupaka spram zakona, smatramo kako i brže uključivanje djece u obrazovni sustav utječe na njihovu socijalizaciju, učenje hrvatskoga jezika i pomoć u nadilaženju traume izbjegličkog iskustva. Treba imati na umu i kako djeca pomažu svojim roditeljima u savladavanju hrvatskoga jezika i integraciju u novo društvo.
- Bez odgode, žurno i kvalitetno, potrebno je uključiti svu djecu bez pratnje, ujedno i tražitelje međunarodne zaštite u odgojno-obrazovni proces (prema podacima iz lipnja 2017. godine radi se o broju od 50 djece¹²). Djeca bez pratnje roditelja i/ili zakonskog skrbnika borave u domovima za odgoj djece i mladeži u gradovima u kojima je pristup školama omogućen i tim više ne postoji nikakvo opravdanje da se odgađa ili odbija uključivanje ove djece u škole.
- Potrebno je razviti sustav praćenja i procjene djece tražitelja međunarodne zaštite koja se uključuju u nastavni proces. Takav sustav ne smije biti rigidan, treba biti fleksibilan te utemeljen u stručnom pedagoško-psihološkom pristupu uvažavajući dijete koje se procjenjuje; njegovo porijeklo, životna iskustva, prethodno obrazovanje, znanja i vještine te druge karakteristike koje će usmjeriti način uključivanja u nastavu.
- Sve škole trebaju, uz promptnu podršku jedinica lokalne samouprave i Ministarstva obrazovanja i znanosti, provoditi redovitu pripremnu i dopunsku nastavu. Institucije lokalne i nacionalne vlasti trebaju osigurati provedbu pripreme i dopunske nastave bez obzira na broj djece i fluktuaciju brojčanog stanja uz dodjelu odgovarajućeg broja sati za učenje jezika i drugih nastavnih predmeta s obzirom na individualne potrebe djeteta, poput one koja se tiče učenja novoga pisma i jezika koji je u mnogočemu posve različit od materinjega ili dodatne poduke iz onih nastavnih predmeta koji se u sredinama u kojima su se prethodno obrazovali podučavaju prema bitno drugačijim načelima i programima. Predlaže se i izrada i primjena posebnog udžbenika za pripremnu nastavu hrvatskog jezika.
- Nužno je omogućiti upis djece međunarodne zaštite u e-Maticu, odnosno elektronsku evidenciju učenika i njihova napredovanja u odgojno-obrazovnom procesu. Institucije trebaju što hitnije riješiti prijepore u vezi identifikacijskog broja i ukloniti tehničke prepreke vezane uz to.
- Potrebno je osigurati udžbenike i druge materijale za učenje za svu djecu tražitelje međunarodne zaštite iz državnog proračuna s obzirom da se radi o posebno ranjivoj skupini čiji roditelji nemaju i nisu u mogućnosti stjecati ikakve prihode za vrijeme trajanja postupka traženja međunarodne zaštite. Također, djeci tražiteljima međunarodne zaštite trebalo bi iz istih razloga omogućiti da poput drugih socio-ekonomskih ranjivih skupina bez naknade pohađaju produženi boravak u školama, čime bi se ubrzali i pospješili procesi usvajanja hrvatskog jezika i drugih znanja, upoznavanja i uključivanja u zajednicu i dr.

12 Nacionalna konferencija „Unapređenje alternativne skrbi za djecu bez pratnje u Republici Hrvatskoj“ Centra za nezbrinutu i zlostavljanu djecu, Zagreb, lipanj 2017.

-
-
- Sve jedinice lokalne i regionalne samouprave dužne su, bez iznimke, osigurati prijevoz učenika koji borave u prihvatilištima u njihove škole ukoliko se radi o propisanoj udaljenosti kao što je slučaj sa udaljenošću prihvatilišta od škola u Kutini.
 - Važno je pružiti podršku školama koje uključuju djecu tražitelje međunarodne zaštite, kako od strane institucija tako i od strane društva.
 - Učiteljima i nastavnicima potrebna je podrška u podučavanju i ophođenju s djecom drugačijega porijekla i životna iskustva, od metodičkih do sadržajnih pitanja. Predlaže se da Agencija za odgoj i obrazovanje te Agencija za strukovno obrazovanje uvedu redovite seminare za nastavnike koji rade s inojezičnom djecom s izbjegličkim iskustvom.
 - Potrebno je pružiti podršku i cijelom školskom kolektivu u vidu prijenosa iskustava iz drugih zemalja ili drugih škola stoga se poziva organizacije civilnoga društva i međunarodne organizacije da takvu podršku pruže.
 - Pozivaju se i građani volonteri koji govore materinje jezike djece tražitelja međunarodne zaštite da se uključe kao pomagači u nastavi i pripremljenoj nastavi u osnovne i srednje škole.
 - Pozivaju se građani, civilno društvo i mediji da pored škola daju podršku roditeljima djece uključene u odgojno-obrazovni proces približavajući im kako izgleda nastavni proces i školovanje u Hrvatskoj, koji oblik sudjelovanja u školovanju djeteta se očekuje od roditelja i kako roditelji mogu biti podrška vlastitoj djeci u postizanju dobrog školskog uspjeha i kvalitetne socijalizacije.
 - Važno je osigurati uspješne načine komunikacije roditelja i škole kao i redovitu i integrativnu psihološku podršku djeci i roditeljima tražiteljima međunarodne zaštite u nadvladavanju traume i što kvalitetnijem procesu integracije u hrvatsko društvo.
 - Potrebno je izraditi *policy* sažetke i za druga odgojno-obrazovna područja (primarno predškolske, srednjoškolske i visokoškolske ustanove) i skupine koje nisu zahvaćene ovim *policy* sažetkom (osobe pod međunarodnom zaštitom odnosno azilanti, odrasli i dr.).

Obrazovna zviždajka

www.oz.goo.hr

www.goo.hr

lipanj 2017.